

Aklimatyzacja dziecka w przedszkolu lub żłobku (nieprecyzyjnie zwana adaptacją)!

Wspólne kształtowanie fazy przejścia/zmiany

Dopiero, kiedy dziecko pozna przedszkole lub żłobek wraz ze znajdującymi się w nim osobami, planem dnia, pomieszczeniami i poczuje się bezpiecznie, może w nim pozostać bez swoich rodziców, aby odkrywać swoje otoczenie i samemu się kształcić.

Wyobraźmy sobie następującą sytuację: pewnego wieczoru przychodzi nasza najlepsza przyjaciółka i prosi, abym poszła z nią na imprezę. Nie znam tam nikogo, ale przyjaciółka przekonała mnie i w końcu wybieramy się w drogę. Gospodyni otwiera drzwi, wita serdecznie, jakbyśmy się już znali i prowadzi do innych gości. Nagle przyjaciółka mówi: „Ach zupełnie zapomniałam, że koniecznie muszę wyjść”. I wychodzi. Teraz pozostaję sama. Jakie odczucia wywołuje taka sytuacja w nas? Co byśmy zrobili? Z pewnością każdy z nas zareaguje tu inaczej, jednak większość miałaby poważny problem ze swoją przyjaciółką. Oczywiście nie można całkowicie porównać tej sceny z brakiem aklimatyzacji u małego dziecka. Jednakże należy sobie wyraźnie uzmysłwić, jak wielka jest niepewność małego dziecka przy braku okresu aklimatyzacji. Jak dramatyczne złamanie zaufania do matki/ojca, które ono przeżywa. Jako dorośli poważnie porozmawialibyśmy z przyjaciółką. Małe dziecko jeszcze nie potrafi się wystarczająco wyśłowić, jemu też nie da się tego opowiedzieć słowami. Ono nie wypracowało sobie jeszcze żadnej strategii, aby poradzić sobie w takiej sytuacji. Kształtowanie ostrożnego czasu przejścia z otoczenia rodzinnego do przedszkola lub żłobka razem z rodzicami i z dziećmi należy stąd do nieodzownych elementów koncepcji pedagogicznej dla małego dziecka. To jest podstawa profesjonalnego kształcenia, wychowania i sprawowania opieki nad małymi dziećmi. W tym wszyscy pedagodzy są zgodni. Występują różnice w koncepcjach postępowania podczas aklimatyzacji i w teoriach, które jeżą u ich podstaw.

Skłaniamy się do modelu monachijskiego (Winner/Erndt-Doll 2009)

Przyjęcie do przedszkola lub żłobka – zmiana w życiu rodzinnym

Jako zmianę (łac. transitus) opisuje się znaczące procesy zmian w życiu człowieka, które musi pokonać. Badania zmian pokazują, jak zmiany wpływają na rozwój całej rodziny. Zmiany towarzyszą rodzinom, są nieuniknione i stanowią duży potencjał rozwoju, jednak również ryzyka. Znanymi fazami zmiany są narodziny dziecka albo przejście z przedszkola do szkoły podstawowej. Rodzina staje się jak ruchoma wydma. Z powodu pojawiających się wydarzeń cała struktura rodzinna wypada z równowagi. Codzienne rutyny już się nie zgadzają, w relatywnie krótkim czasie trzeba się wiele nauczyć. Najczęściej temu okresowi towarzyszy szereg gwałtownych uczuć, osoby mówią o szpagacie uczuć – z jednej strony radość i nowość, z drugiej niepewność i obawy. Wydają się znajdować w stanie niepewności, nie są już... i jeszcze nie są. Następuje zmiana tożsamości, np. z pary w matkę i ojca, z przedszkolaka w ucznia, z dziecka w dorosłego, albo z rodziców dziecka w rodziców dorosłego. Zmiana zostaje uruchomiona z powodu warunków społecznych (np.

prawodawstwo), przez parametry biogenetyczne (np. zmiany hormonalne w okresie pokwitania) albo w wyniku indywidualnych zmian psychicznych (np. zakochanie się). Często aktywne są wszystkie trzy źródła. O normatywnych przejściach mówi się, w sytuacji kiedy zmiana wywołana została przez ogólnie obowiązujące przepisy. I tak w Niemczech jest obowiązek szkolny, dzieci w wieku 18 lat stają się pełnoletnie. Przewidywane zmiany jak rozpoczęcie szkoły, ślub, itp. rozpoczynają się najczęściej już przed tym wydarzeniem, nie kończą się jednak w żadnym razie z tą datą. Uczniem stajemy się dopiero w szkole, przedszkolakiem w przedszkolu. Potrzeba „fazy aklimatyzacji”, ponieważ dopiero kiedy osoba dojdzie do nowej tożsamości, kiedy znowu będzie w równowadze, może korzystać z nowych szans. Trwa to indywidualnie, różnorodnie długo.

Dobre pokonanie zmiany

Przedszkole lub żłobek jest pierwszą instytucją edukacyjną w biografii edukacyjnej dziecka. Pokonaniu tej zmiany przypisuje się duże znaczenie w planach edukacyjnych i wychowawczych, ponieważ ludzie przenoszą doświadczenia nauki w zmianie na kolejne. Kiedy dziecko odczuje, że może pokonać to przejście aktywnie i skutecznie z rodzicami, odkrywa swoje kompetencje i doświadcza wsparcia swojego otoczenia, wychodzi wzmocnione z tej zmiany. W ten sposób aklimatyzacja może być czasem edukacji. Jeżeli przeżyje tę fazę przeciwnie, jako „obiekt”, jako osoba bez pomocy, która nie może mieć wpływu na wydarzenia, dziecko wychodzi osłabione i bez nowych kompetencji z tej zmiany. Również kiedy zmiana miała całkowicie różne powody i treści, zawsze odbywa się ona na trzech poziomach: na poziomie indywidualnym, na poziomie relacji i na poziomie środowisk życia. Podczas przyjęcia do przedszkola lub żłobka, obszary życiowe rodziny i placówki edukacyjnej muszą zostać wzajemnie dopasowane, muszą się uzupełniać. Aby to mogło się udać, obie strony muszą się dobrze poznać. Znaczenie poznania się bywa często niedoceniane. Dla dziecka przedszkole lub żłobek jest nowe i obce. Dorośli posiadają już szereg doświadczeń, przez to wypada im trudno odnaleźć się w sytuacji dziecka. Jednak również przedszkole lub żłobek musi poznać nową rodzinę. Aklimatyzacja dzieli się więc na trzy fazy, które można zatytułować hasłami: Poznanie się – Bezpieczeństwo – Zaufanie.

Poznanie się

Obce sytuacje również u dorosłych wywołują strach. Jeżeli możemy przewidzieć zdarzenia, zyskujemy bezpieczeństwo. W obcym kraju potrzebujemy przewodnika, któremu zaufamy i który nam wskaże, co ten kraj wyróżnia. Pozostając przy tym wzorcu, wychowawczyni wprowadzająca jest tym przewodnikiem dla dziecka. Dziecko powinno do niej nabyć zaufania. Rodzicom przedstawia się wychowawczynię wprowadzającą najczęściej podczas rozmowy wstępnej, powierza się ją rodzicom w fazie poznawania się. Dla dziecka osobą zaufania w tej fazie jest jednak nadal matka lub ojciec. Co powinna się dowiedzieć rodzina, jak opisać ten „kraj”? Może tak: przedszkole lub żłobek jest to miejsce, w którym spotykają się dzieci. Tutaj pracują specjaliści – pedagodzy, którzy opiekują się i wychowują dzieci oraz umożliwiają ich edukację. Pomieszczenia, materiały, meble, jedzenie, plan dnia

itd. są ukształtowane specyficznym dla potrzeb dzieci. Rodzina powinna poznać koniecznie te główne elementy. Faza poznawania się trwa najczęściej około pięć dni.

Znaczenie grupy dzieci

W reggiopedagogice grupa dzieci jest „pierwszym wychowawcą”. Dzieci najlepiej uczą się od innych dzieci. Dlatego potrzebują wielu okazji, aby się wzajemnie poznać. W modelu aklimatyzacji monachijskim dzieci z przedszkola lub żłobka zostają aktywnie włączone w jej proces. Zostają przygotowane do aklimatyzacji nowego dziecka i są poinformowane, kiedy jakie dziecko ze swoimi rodzicami odwiedzi placówkę. Mają możliwość zaplanowania np. które miejsce w szatni otrzyma nowe dziecko, gdzie będzie spało, z kim będzie siedziało przy stole. Dzieci rozmawiają również o swoich obserwacjach z wychowawcą. Trzylatek informuje np. wychowawczynię: „patrz, kiedy ono tak robi, znaczy, że jest zmęczone”. Dziecko kładzie wtedy zawsze palec na ustach. W modelu innych dzieci, aklimatyzowane dziecko doświadcza, że tutaj znajdują się inne dzieci bez swoich rodziców, czym się bawią, kto się troszczy, kiedy jest się zmęczonym albo smutnym i jakie są propozycje zabaw. Również niemowlaki powinny poznawać inne dzieci podczas aklimatyzacji i nawiązywać z nimi kontakt. Na przykład, kiedy niektóre dzieci pomagają podczas przewijania niemowlaka, te w tym samym wieku bawią się razem na dywanie. Albo kiedy mama karmi dziecko przy stoliku, przy którym jedzą też inne dzieci. Syte i gotowe do obserwacji może później patrzeć na inne dzieci przy jedzeniu. Aby rzeczywiście poznać rozkład dnia, rodzina powinna być obecna codziennie przez kilka godzin. Dziecku musi upłynąć czas, aby zrozumiało procedury. W fazie poznawania się nie dochodzi do rozstania. Dziecko przychodzi z rodzicami i wychodzi z rodzicami.

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo oznacza, że zdarzenia można przewidzieć w określonym stopniu. Świat jest przewidywalny i planowany. Dzieci zyskują bezpieczeństwo przez powtarzanie. W pierwszym tygodniu dziecko mogło badać przedszkole lub żłobek w swoim tempie i w swoim rytmie. Teraz wie, czym ono jest. W pierwszym tygodniu było przewijane przez rodziców, otrzymywało jedzenie od nich, kiedy było głodne. W drugim tygodniu rodzice wycofują się z aktywnej opieki nad dzieckiem i stopniowo przekazują wychowawczyni albo wychowawczyniom całą sytuację. Dziecko powinno doświadczać w obecności rodziców, że może zdać się na wychowawczynię wprowadzającą również w tak intymnych sytuacjach jak pielęgnacja ciała i jedzenie. W pierwszym tygodniu również wychowawczynie mogła dobrze obserwować dziecko. Teraz już wie, jakie preferencje i silne strony dziecko posiada, jakie propozycje chętnie przyjmuje, z którymi dziećmi nawiązało pierwsze kontakty. Wiedzę tą może wykorzystać w drugim tygodniu, aby dać dziecku poczucie bezpieczeństwa.

Znaczenie wychowawczynie wprowadzającej

Aby dzieci mogły się dobrze uczyć i edukować, potrzebują otoczenia, w którym czują się dobrze i bezpiecznie. To gwarantuje dobre przedszkole lub żłobek przez różnorodność

środków: np. zespół pracowników, którzy pokazują dzieciom, że są tu zaproszone. Którzy dobrze rozumieją dzieci i którzy wspierają ich rozwój. Przez wyposażenie posiadające homologację, odpowiedni kluczowy personel i przez niezawodny przebieg dnia. Zagwarantowanie dobrego samopoczucia i bezpieczeństwa jest zadaniem nie tylko pojedynczej osoby, ale całego zespołu. Zadaniem wychowawczynie wprowadzającej jest pomóc dziecku i rodzicom w rozpoznaniu tego. W nowym i może również nietransparentnym otoczeniu bardzo uspokaja, kiedy można się zwrócić do zaufanej osoby. Wychowawczynie wprowadzająca pomaga rodzinie w tym, aby w przedszkolu lub żłobku czuli się jak w domu i pokazuje swoim zachowaniem, czego rodzice i dziecko mogą oczekiwać od wychowawcy. To buduje zaufanie. Na dłuższą metę jednak dziecko powinno się zapoznać z całym zespołem pracowników, z innymi dziećmi, z nowym otoczeniem i z rozkładem dnia. Kiedy dziecko rozwinięte zmysł poznawania zadań wychowawców i rozkładu dnia w żłobku, pojmie również, że wychowawca nie zawsze natychmiast i nie zawsze wyłącznie zatroszczy się o nie, ponieważ musi się spotykać też z innymi dziećmi.

Zaufanie

Po około dwóch do trzech tygodni, w zależności od dziecka również dłużej lub krócej, dzieci osiągają w przedszkolu lub żłobku pewne poczucie bezpieczeństwa. Teraz rodzice mogą spokojnie pozostawić tam dziecko na kilka godzin. Rozłąka nie stanowi już utraty zaufania, ponieważ rodzice mogą dziecku zasygnalizować: „wiem, że jesteś tu pod dobrą opieką, również, kiedy nie jestem obecna. Wiem, że jest ci tu dobrze, czujesz się bezpiecznie i z pełnym zaufaniem zwrócisz się do wychowawczynie ze swoimi potrzebami. Jestem o tym przekonana.” To nie oznacza, że rozstanie przebiegnie zawsze bez łez i bez bólu. Dzieci chcą czasami obu, przedszkola lub żłobka i mamy jednocześnie. Dziecko powinno się jednak w relatywnie krótkim czasie dać uspokoić przez wychowawczynie wprowadzającą, ponieważ zostało włączone w proces aklimatyzacji, ponieważ zostało potraktowane poważnie ze swoimi potrzebami, rozwinęło zaufanie do wychowawczynie i pokonało swój ból.